

Ordliste til dig som har brystkræft

Nedenfor er en liste over ord, du sandsynligvis vil høre eller allerede har hørt under dit kræftforløb. Du er velkommen til at printe dem og tage dem med til din næste aftale. Ved at lære disse ord håber vi, at det hjælper dig med at få bedre samtaler med dit behandlerteam og dine kære.

Anæmi	Et lavt antal røde blodlegemer. Kan medføre træthed, svaghed eller åndenød.
Antiemetiske lægemidler	Lægemidler, der reducerer eller forhindrer kvalme.
Antihormon behandling	En behandling for at stoppe eller sænke væksten af hormonfølsomme kræftknuder. Antihormonbehandling virker ved at blokere kroppens evne til at producere hormoner eller forstyrre hormonaktiviteten.
Areola	Det lille runde pigmenterede område, der omgiver brystvorten.
Areola bevarende mastektomi	(Se mastektomi) – fjernelse af brystvæv og brystvorte, men hvor areola bevares.
Autosomal dominant arvegang	En person arver én normal og én forandret kopi af et arveanlæg (et gen). Arveanlægget med forandringen (mutationen) dominerer over det normale arveanlæg. Sandsynligheden for at videregive det forandrede gen ved hver graviditet er 50%.
Avanceret kræft	Stor kræftknude, der har spredt sig til andre dele af kroppen.
Basallignende brystkræft	Brystkræftsvulster, der vokser og spreder sig hurtigt. Denne type kræft er tæt forbundet med BRCA1-mutation.
Benign	Godartet.
Bilateral	Betyder på begge sider.
Bilateral kræft	Kræft der forekommer i begge parvise organer – dvs. begge bryster, begge nyrer, begge æggestokke enten på samme tid eller senere.
Billeddannende procedurer	Kaldes også billeddiagnostiske undersøgelser. Disse omfatter frembringelse af detaljerede billeder af områder i kroppen. Som eksempler kan nævnes CT-scanninger og MR-scanninger.

Biopsi	Fjernelse af væv (vævsprøve) for at se, om det indeholder kræftceller.
Blodtælling	En blodanalyse, der viser mængden af hver type af blodceller i en blodprøve. Også kaldet en blodcelletælling.
BRCA-gentest	Bliver udført i en blodprøve, som bruger DNA analyse til at finde ødelæggende forandringer (mutationer) i hver af de to gener BRCA1 og BRCA2.
BRCA1 (BRCA1 gene 1)	Et gen, der giver instruktioner om at lave et protein som forhindrer hurtig deling og vækst af celler. BRCA1-proteinet er involveret i at reparere ødelagt DNA. Når det er muteret, disponerer genet til brystkræft og kræft i æggestokkene.
BRCA2 (BRCA2 gene 2)	Et gen, der normalt begrænser cellevæksten i bryst og æggestokke, men som når det er muteret disponerer til brystkræft og kræft i æggestokkene.
Brystbevarende operation	Man fjerner kræftknuden og vævet lige omkring den, så en stor del af brystet bevares.
Brystkræft i tidligt stadie	Brystkræften har ikke spredt sig længere end brystet eller lymfeknuderne.
Brystrekonstruktion	Genopbygning af brystet efter mastektomi.
Brystrekonstruktion med ekspander	– en brystrekonstruktion der foregår i flere stadier. I forbindelse med mastektomi indsættes en ekspander, hvor man gradvist indsprøjter en saltvandsopløsning, indtil brystet har nået den ønskede størrelse – herefter indsætter man et blivende implantat (silikoneprotese).
Celler	Den mindste strukturelle og funktionelle del af en organisme, som typisk er mikroskopisk og består af cytoplasma og en kerne og omfattet af en membran. Celler fornyer sig selv ved at dele sig og danne nye celler.
CT-scanning	Forkortelse for "computer tomografiscanning". Bruger en serie røntgenbilleder til at danne et detaljeret billede af områder inde i kroppen. Du kan få et farvestof (enten via munden eller som injektion), så væv og organer kan ses tydeligere.
Cytoplasma	Indhold i alle celler udover cellekernen. Cytoplasma består bl.a. af cytosol, der er flydende. Omkring cytoplasmaer findes cellemembranen, som beskytter cellen.
Cytostatika	Cellegifte, der forhindrer delingen af kræftceller

DCIS (duktal karcinoma in situ)	Celleforandringer, som kan føre til brystkræft. også kaldet den tidligste form for brystkræft, som ikke har spredt sig til det omliggende væv
De Novo	Hvis brystkræft først opdages, når kræften har spredt sig til andre organer end brystet - så kan man blive omtalt som en De Novo patient.
DIEP-flap	Rekonstruktion af brystet, hvor blodkar (samt hud og fedt, der er forbundet med dem), bliver taget fra maveskindet, uden at maveregionens muskler bliver beskadiget, og brugt til at rekonstruere brystet efter mastektomi.
DNA (deoxyribonukleinsyre)	Arvemateriale i mennesker og de fleste andre organismer. Næsten alle celler i en persons krop har det samme DNA.
DNA-analyse	En række analysemetoder som bestemmer mængden, sammensætningen og finstrukturen af DNA. DNA er sammensat af kæder af enheder, som hver indeholder en base, der kan være enten adenin, guanin, cytosin eller thymin. Man kan måle DNA-mængden ved at sende ultraviolet stråling gennem en prøve.
DTI (direkte til implantat)	Brystrekonstruktion ved hjælp af implantat, der bliver indsat umiddelbart efter mastektomi.
Endometrial cancer (livmoderkræft)	Kræft der udvikler sig fra livmoderslimhinden.
Epiteliale kræftknuder i æggestokkene	Den mest udbredte form for kræft i æggestokkene både blandt kvinder med BRCA-mutation, og kvinder der ikke har mutation.
Falsk negativ	Et prøveresultat, som viser, at der ikke er tegn på sygdom, (negativt resultat), selv om sygdommen er til stede.
Falsk positiv	Et prøveresultat, som viser, at der er tegn på sygdom, (positivt resultat) selv om sygdommen ikke er til stede.
Forlænget latissimus dorsi (den brede rygmuskel)	Brystrekonstruktion, hvor hud og muskel (latissimus dorsi) forlænges fra ryggen og danner et bryst med eller uden implantat.
Fibromyomer	Godartede svulster i livmoderen og andre steder.
Fremskreden brystkræft	Henviser til stadie III-brystkræft, hvor kræften kun kan findes i samme bryst som den primær kræftknude og ikke har spredt sig til andre organer. Sundhedsfaglige personer kan bruge udtrykket på forskellig måde – nogle bruger det, når de taler

	om metastatisk brystkræft, men dette er, når kræften har spredt uden for brystet til andre dele af kroppen.
Gen	Arveanlæg, den basale arvelige enhed hos levende organismer og virus.
Genetisk udredning	Medicinsk speciale = klinisk genetik, hvor rådgiveren beregner risikoen for arvelige sygdomme i familier.
Genom	Arvemasse - en organismes komplette DNA-sæt, der omfatter alle generne og meget mere. Et individs genom omfatter den genetiske information, dvs. det arvemateriale, som æg og sædceller har bidraget med.
Genterapi	Behandling, hvor man sætter normale gener ind i celler som erstatning for manglende gener eller defekte gener for at ændre udviklingen af arvelige sygdomme.
Gynækolog	En kirurg, som er specialiseret i underlivssygdomme (i skeden, æggestokkene, livmoderen mm.)
HER2	Forkortelse for Human Epidermal vækstfaktor receptor 2. Et protein, der er involveret i normal cellevækst. Vækstfaktorer i blodet binder sig til receptorerne på cellerne og stimulerer cellerne til at dele sig. Derfor bliver cellerne overstimuleret og deler sig ukontrolleret. Visse brystkræftceller indeholder mange flere HER2-receptorer end andre. Dette kaldes at være HER2-positiv (HER2+).
Hormon receptorer (HR)	Et celleprotein, som binder sig til et bestemt hormon. Når hormonet har bundet sig til sin receptor, sker der diverse ændringer i cellen.
Hysterektomi	Operation, hvor man fjerner livmoderen.
Implantat rekonstruktion	Rekonstruktion efter mastektomi med implantater (silikoneproteser).
Inflammatorisk brystkræft	En sjælden og aggressiv form for brystkræft. Brystet svulmer op, er rødt, varmt og ømt i stedet for at danne en knude. Symptomerne svarer til de symptomer man får ved brystbetændelse.
Invasivt duktalt karcinom	Den mest almindelige brystkræfttype er det duktales karcinom, der udgår fra dækcellerne i mælkegangene. Dækceller er det lag af celler, der beklæder indersiden af mælkegangene.

Karcinogen	Betyder kræftfremkaldende. Det dækker over stoffer eller substanser, som kan ødelægge genomet ved at ødelægge en organismes livsnødvendige organiske og kemiske processer.
Karcinom	– en kræfttype, som udvikler sig i epitelcellerne (overfladecellerne i hud og slimhinder og kirtelceller).
Kemoterapi	En medicinsk behandling af kræft med stoffer, der har til formål at ødelægge kræftceller ved hjælp af cytotoxiske lægemidler. Disse lægemidler kaldes også cytostatika og rammer især de celler, der deler sig hurtigt, som kræftceller gør.
Klinisk forsøg	Også kaldet et klinisk studie. Et forskningsforsøg, hvor det undersøges hvor godt nye medicinske behandlinger eller metoder virker på patienter.
Kræft	En tilstand, hvor celler i specifikke dele af kroppen begynder at dele sig ukontrolleret.
Kræft antigen 125 (CA-125)	Et protein, som findes på overfladen af mange kræftceller i æggestokkene. Proteinet bliver brugt som en såkaldt markør i en blodprøve. Markøren bruges til at diagnosticere kræft i æggestokkene og til at holde øje med, om behandlingen virker. Mange CA-125 markører viser, at der er kræftceller. Hvis antallet af markører bliver mindre under behandling, viser det, at behandlingen har en effekt.
Kræft i tidligt stadie	Kræftsvulst, der er meget lille og som ikke har spredt sig til andre steder i kroppen.
Kræftknode	En kræftknode er et område, hvor kroppens væv har bredt sig, og der er blevet mere af det. Kræftknoter er ondartede. Kræft begrænses ikke, men kan vokse ind i omkringliggende væv og kan sende datter kræftknoter (metastaser) ud i kroppen gennem blod- og lymfebanerne. Ved dannelsen af datter kræftknoter kaldes det kræft med spredning (metastaseret), og kræftknoten opstår et andet sted i kroppen, end der hvor den opstod. For eksempel når brystkræft spreder sig fra brystet til knoglerne.
Kræftstadie	Beskriver størrelsen af svulsten, og hvor meget den har spredt sig fra stedet, hvor den opstod.
Kromosomer	Tråd lignende strukturer, som findes i dyre og plantecellers kerne. De består af lange DNA-strenger, som indeholder et stort antal gener. Mennesket har 46 kromosomer fordelt på 23 par. De 22 af parrene kaldes autosomer og er fælles for de to køn. Det sidste par er kønskromosomerne.

Kumulativ risiko	En måling af den totale risiko for at en bestemt hændelse vil ske inden for en given tidsperiode.
Laboratorietests	I forbindelse med kræft identificerer disse tests eventuelle tegn på kræft og progression af denne. Som eksempler kan nævnes tumormarkørtests og blodtællinger.
Laparoskopisk operation	Kikkertoperation, en kirurgisk metode, hvor kirurgen får adgang til bughulen, uden at skulle lave et stort snit i huden.
Lobulær brystkræft	Det lobulære karcinom er den næst hyppigste brystkræfttype. Den udgår fra selve kirtelvævet i brystet.
Lobulært karcinoma in situ (LCIS)	Celleforandringer i brystet. Ved LCIS er nogle celler i brystets mælkekirtler begyndt at ændre sig. Det er ikke kræft, men kaldes celleforandringer. Celleforandringerne kan udvikle sig til kræft, men trods denne risiko, så er det de færreste kvinder med LCIS, som får brystkræft.
Lymfeknuder	Små organer i kroppen, der kan indikere kræftspredning ved at blive betændte eller forstørrede. De kan være et vigtigt værktøj til vurdering af stadiet af din kræft.
Malignt	Betyder ondartet. Hvis cellerne i en knude er kræftceller, beskrives knuden som ondartet.
Mammogram	Røntgenbillede af brystet, som kan hjælpe med at opdage brystkræft, før der er synlige tegn og symptomer på det.
Mastektomi	Fjernelse af brystet.
Mastektomi med bevarelse af brystvorten	Brystvævet bliver fjernet, men brystvorte og areola består, så det nye bryst ser mere naturligt ud. Arvævet skjules i folden under brystet.
Metastaser	Kræftknuder, der opstår, når kræften spreder sig væk fra det sted, hvor den først startede i kroppen. For eksempel når brystkræft spreder sig fra brystet til knoglerne.
Målrettet behandling	En behandling, der retter sig mod særlige kendetegn ved kræftceller for at forhindre dem i at vokse og dele sig.
Metastatisk brystkræft (MBC)	Dette er kræft, der har spredt sig fra brystet til andre steder i kroppen. Det kaldes også sekundær brystkræft.
Morbiditet	Graden af sygelighed.
Mortalitet	Betyder død, en sygdoms mortalitet beskriver, hvor mange der vil dø af sygdommen.
MRI/MR	Se MR-scanning

MR-scanning	Forkortelse for "magnetisk resonans"-scanning. Her anvendes der radiobølger og en kraftig magnet til at danne detaljerede billeder af organer i kroppen.
Mutation	Varianter i en celledes arvemateriale (DNA), som kan videreføres til dattercellerne. Mutationer kan opstå i alle typer af celler, og man skelner mellem mutationer i kropsceller og mutationer i kønsceller, som kan videregives til næste generation. Ændringen eller forandringerne i DNA kan være sundhedsskadelige.
Mælkekanaler	De små kanaler, som leverer brystmælk til hudens overflade og gennem småbitte porer i brystvorterne. Kanalerne har form som en trækrone og samles i brystvorten.
Nekrose	Dødt kropsvæv. Vævet dør, hvis der kommer for lidt blod til det. Hvis fx brystvæv bliver fjernet i forbindelse med mastektomi, kan nogle nerve og blodbaner fejlagtigt blive fjernet og blodtilførslen til huden vil være utilstrækkelig. Det kan føre til at vævet dør, fordi det får for lidt ilt via blodet.
ONKOLOG	Læger med uddannelse indenfor kræftområdet kaldes onkologer.
Ooforektomi	Fjernelse af æggestokke ved operation.
Ovarier	Æggestokke.
Ovariecancer	Kræft i æggestokkene.
Ovulation	Ægløsning.
PBM (risikoreducerende bilateral mastektomi)	For at mindske risikoen for at udvikle brystkræft, hvis man har en BRCA-mutation, bliver begge bryster fjernet.
PET-scanning	Forkortelse for "positron-emissions-tomografi"-scanning. En lille mængde radioaktiv væske sprøjtes ind i en blodåre, og en scanner tager derefter et detaljeret billede, som kan bruges til at lede efter abnormiteter i kroppen.
Primær brystkræft	Når brystknode opdages og er lokaliseret til brystet
Progesteron	Ét af de to kvindelige kønshormoner sammen med østrogen. Progesteron frigives af æggestokkene under hver menstruationscyklus for at forberede brysterne på mælkeproduktion og livmoderen på graviditet.

Progression	Når knuder bliver større, og/eller kræften spreder sig i kroppen.
Prostata	En lille kirtel på størrelse med en valnød som sidder under blæren hos mænd. Prostatakirtlen producerer en tyk klar væske, som er en vigtig del af sæd.
Prostatektomi	En operation som fjerner alle dele af prostata, en vigtig del af behandling for prostatakraft.
Protokol	Inden for medicinsk terminologi betyder det en plan som f.eks. en aftalt proces, som skal følges, når en person er diagnosticeret med metastatisk brystkræft. En protokol kan omfatte en behandlingsplan og dækker alle de praktiske forhold i forbindelse med behandlingen.
Prædiktiv gentest	Genetisk undersøgelse af en person, der ikke er syg, for at afklare om vedkommende har en arvelig disposition for en sygdom i familien.
Randomiseret forsøg	Et forsøg, der involverer mindst to forskellige grupper af deltagere. Grupperne tildeles forskellige behandlinger (det er tilfældigt, hvilken gruppe der får, hvilken behandling).
Remission	Når knuden skrumpes (partiel remission) – i visse tilfælde i en sådan grad at de ikke længere kan påvises ved tests og scanninger (komplet remission).
Recidiv	Når kræften vender tilbage efter en periode med bedring.
Risikofaktor kræft	Alt, hvad der kan øge risikoen for at udvikle kræft.
Risikoreducerende (forebyggende) behandling	En medicinsk behandling eller operation, der har til formål at forhindre en sygdom i at udvikle sig.
Risikoreducerende operation	Operation, der fjerner sundt væv, hvis en person har en stor risiko for at udvikle kræft, f.eks. brystkræft og kræft i æggestokkene hos kvinder, der har BRCA-mutation.
Risikoreducerende salpingo-ooforektomi	Operation, der fjerner æggestokke og æggeledere for at undgå udvikling af kræft.
Røntgen	Stråling, der bruges til at tage billeder eller til strålebehandling.
Samtykke	At indvillige i noget eller give tilladelse til, at noget gøres.
Sekundær brystkræft	Et andet navn for metastatisk brystkræft.

Selvundersøgelse af brystet	Kvinder og mænd kan selv undersøge brystvævet for forandringer.
Serøs epitelial cancer i æggestokkene	En type kræft, som typisk ses hos kvinder, der har BRCA-mutation.
Signifikant	Statistisk påviselig.
Stabil sygdom	Kræften er stoppet med at vokse.
Stadier	Stadierne af kræft (I-IV eller 1-4) bruges til at forklare, hvor udbredt kræften er i kroppen.
Stadie III	Kræft, som har spredt ud over brystet og de nærliggende lymfeknuder, men som ikke har nået fjerne organer. Kan også kaldes lokalt fremskreden brystkræft.
Stadie IV	Det mest fremskredne stadie af brystkræft – når det er blevet metastatisk.
Strålebehandling	Brug af radiobølger med høj energi til at dræbe kræftceller og få tumorer til at skrumpes.
Svulst	Knude.
TBNC (Triple Negativ Brystkræft)	Brystkræft, der hverken har receptorer for østrogen, kønshormon progesteron eller HER2. Ca. 15% af brystkræfttramte har triple negativ kræft. Denne form er den mest hyppige blandt yngre kvinder i den fødedygtige alder.
Tidlig brystkræft	Når brystknude opdages og er lokaliseret til brystet.
Tilbagefald	Når kræften vender tilbage efter en periode, hvor man ikke har kunnet påvise kræft. Dette kan ske måneder eller år efter den første behandling. Kræft kan vende tilbage til det sted, hvor den først opstod, eller andre steder i kroppen.
TNM-klassifikation	Et andet klassifikationssystem, ultralyd som lægerne bruger til at forklare, hvor langt kræften har spredt sig i kroppen for at kunne bestemme det samlede stadie. – T-stadier (tumor) – størrelsen af knuden i brystet – N-stadier (lymfeknuder) – angiver, i hvilken grad kræften har spredt sig til lymfeknuderne nær brystet – M-stadier (metastaser) – angiver, i hvilken grad kræften har spredt sig uden for brystet til andre dele af kroppen som f.eks. knoglerne, leveren og lungerne. Din læge lægger TNM-resultaterne sammen og oplyser dig om det samlede stadie. Det er som regel det, lægen anfører på dine testformularer.

Tumor	En tumor er et område hvor kroppens væv breder sig, eller der bliver mere af det. Tumor kan være godartet eller ondartet. Ondartede tumorer kaldes også kræft. Kræft begrænses ikke, men kan vokse ind i omkringliggende væv og kan sende dattertumorer (metastaser) ud i kroppen gennem blod- og lymfebanerne.
Tram-flap rekonstruktion	En muskel fra maveregionen bruges til at rekonstruere brystet.
Triple Negativ Brystkræft (TNBC)	Brystkræft, der hverken har receptorer for østrogen, kønshormon progesteron eller HER2. Ca. 15% af brystkræft ramte har triple negativ kræft. Denne form er den mest hyppige blandt yngre kvinder i den fødedygtige alder.
Ultralyd scanning	En scanning, hvor der ved hjælp af højfrekvente lydbølger skabes et billede af kroppens indre. Ultralydsscanning anvendes til at følge ufødte fostre hos gravide.
Unilateral	Enkelt-sided. Unilateral mastektomi betyder, at man fjerner det ene bryst.
Uterus	Livmoderen.
Vaginal hysterectomi	En kirurgisk metode, hvor uterus og livmoderhalsen fjernes gennem skeden.
Østrogen	Et af de to kvindelige kønshormoner, det andet er progesteron. Hos kvinder ændrer østrogenniveauet sig i løbet af hver menstruationscyklus, og er ansvarlig for kvindes evne til at få børn og udviklingen af bryster.

Informationen som gives her, er af generel karakter og kan ikke erstatte rådgivning af egen læge eller andet kvalificeret sundhedspersonale.